

Vyjádření Katedry výtvarné kultury Pedagogické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem ke změně Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

Vážené kolegyně a kolegové,

dovolujeme si reagovat na revizi Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV), která byla zveřejněna 29. ledna 2021 na webu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

- V této revizi byla navýšena hodinová dotace vzdělávací oblasti *Informatika* (dříve *Informační a komunikační technologie*) a zároveň **snížena hodinová dotace přírodovědných, společenskovedních a uměleckých vzdělávacích oblastí**. Současně byly u výše uvedených oblastí redukovány očekávané výstupy a učivo.
- O této revizi **nebyly informovány pracovní skupiny podílející se na revizi RVP** ani nebyla ministerstvem šířeji komunikována. Dle našeho názoru je tento krok v rozporu s dlouhodobou strategií MŠMT (Plán revizí RVP, Strategie 2030+, výzkumné projekty zaměřené na digitální gramotnost – viz níže).
- S ohledem na *Evropský referenční rámec* (ve kterém je obsažena tzv. *digitální kompetence*) i na současnou celosvětovou situaci rozumíme akcentu, který MŠMT na rozvoj digitální gramotnosti klade, ale nemyslíme si, že navýšení počtu hodin vzdělávací oblasti *Informatika* je koncepčním řešením. **Plně podporujeme dlouhodobý záměr „rozložení“ digitální kompetence napříč všemi vzdělávacími oblastmi**, k tomu je ale zapotřebí pokračovat v již započatém procesu revizí a mj. vyčkat na výstupy z projektů, které MŠMT iniciovalo, a do kterých byly vloženy nemalé investice (OP VVV).
- Po třech letech práce na projektu *Podpora rozvoje digitální gramotnosti*, ve kterém pedagogické fakulty hledají a nacházejí způsoby, jak implementovat digitální kompetence do všech vzdělávacích oblastí RVP ZV. Jednání MŠMT (které výše uvedený projekt iniciovalo) nám přijde **velmi nekonceptní**, neboť uveřejnilo revizi jen několik měsíců před publikací výzkumné zprávy z tohoto projektu.
- **Současnou revidovanou podobu RVP ZV považujeme za paradoxní** s ohledem na doporučení uvedená v Podkladové analytické studii pro vzdělávací oblast *Informatika a ICT* (Růžičková, 2019, s. 32):
 2. *Vzdělávací cíle a obsah ostatních vzdělávacích oborů v RVP budou aktualizovány tak, aby zahrnuly explicitně i rozvoj schopnosti pracovat s informacemi a digitálními technologiemi a případně i nová témata, podle toho, jak rozvoj digitálních technologií zasáhl do obsahu, činností a postupů jejich mateřských oborů.*
 3. *Digitální gramotnost bude v RVP popsána jako celek – souhrn kompetencí (viz vymezení digitální gramotnosti), kde prakticky každý vzdělávací obor*

závazným způsobem přispívá k budování jejich základu a k jejich rozvoji dochází aplikací v různých kontextech školní práce.

- Předmět Výtvarná výchova (dále jen VV) svou interdisciplinární povahou nabízí přirozený prostor pro rozvoj digitální gramotnosti, resp. nově ustanovené *digitální kompetence*, a reaguje na proměny v soudobé společnosti, ať už se jedná o proměny vizuální, technologické nebo sociokulturní. **Za předpokladu, že se výuka tohoto předmětu drží platných kurikulárních dokumentů a využívá prostředky a postupy současného výtvarného umění (což je formulace, která byla součástí RVP ZV – z jeho aktuální revidované verze je však vyškrtnuta), zákonitě využívá také současných (digitálních) technologií.**
- VV na 2. stupni ZŠ je z velké části zajišťována neaprobovanými pedagogy (až 40 %, viz Valeš, 1997; Slavík, 2005; Makovský, 2018). Tento trend je dlouhodobý a pro smysluplnou realizaci předmětu má velmi neblahé důsledky. Jedním z nich je **nenaplňování cílů a obsahů stanovených RVP** (vlivem neporozumění oborové terminologii v RVP, viz Šobáňová, 2016), což může generovat také **nízký rozvoj kompetencí žáků v oblasti digitální gramotnosti**, která je však přirozenou součástí vzdělávacího obsahu VV.
- Širší a laická veřejnost dlouhodobě vnímá Výtvarnou výchovu **pouze jako prostor pro realizaci oddechových nebo řemeslných aktivit bez závazného vzdělávacího obsahu**, což může být důsledkem výuky neaprobovaných učitelů, rezignujících na obsahy stanovené RVP. Z tohoto pohledu se může jevit snížení hodinové dotace oblasti *Umění a kultura* jako koncepční řešení ze strany MŠMT, avšak v důsledku (spolu s nedávnou Novelou zákona o pedagogických pracovnících) pouze **prohloubí výše popsané problémy**.

Oblast *Umění a kultura* považujeme za **tradiční a stěžejní součást vzdělanosti**, která sice zpravidla negeneruje přímé ekonomické zisky, ale podílí se na formování společenských hodnot a občanských postojů. **Tuto oblast v současné době rozhodně nepovažujeme za marginální a neměla by být upozaděna za schopností ovládat konkrétní technologie.** Pokud je opravdu nutné navýšit hodinovou dotaci *Informatice*, lze tak podle našeho názoru učinit např. z disponibilní časové dotace 18 hodin na 2. stupni ZŠ.

Za Katedru výtvarné kultury PF UJEP

Mgr. Miroslav Hašek, Ph.D. (vedoucí katedry)

Mgr. Miloš Makovský, Ph.D. (oborový didaktik VV)

Mgr. et MgA. Dagmar Myšáková, Ph.D. (oborový didaktik VV)

V Ústí nad Labem, 24. 2. 2021

Zdroje:

MAKOVSKÝ, Miloš. *Didaktické materiály ve výtvarné výchově na základní škole a jejich role v profesním společenství učitelů*. Ústí nad Labem, 2018. Dizertační práce. Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Vedoucí práce doc. Mgr. Jitka Géringová, Ph.D.

RŮŽIČKOVÁ, Daniela. *Přehled podkladů k revizím ICT kurikula*. Praha, 2019. Dostupné také z: http://www.nuv.cz/file/4208_1_1/

SLAVÍK, Jan. Mezi osobitostí a normou: proměny české výtvarné výchovy na přelomu tisíciletí. SLAVÍK, Jan. *Obory ve škole: Metaanalýza empirických poznatků oborových didaktik*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2005, s. 11–49.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra. Realizované vs. předepsané kurikulum – reflexe kurikulární reformy a její implementace do praxe. In: ŠOBÁŇOVÁ, Petra, ed. *Současný stav a perspektivy výtvarné výchovy: Reflexe kurikulárních dokumentů pro všeobecné vzdělávání*. Olomouc: Česká sekce INSEA a Univerzita Palackého, 2016, s. 27–52. ISBN 978-80-904268-1-8.

VALEŠ, Vladimír. Věc: stav výtvarné výchovy (ze zprávy České školní inspekce). *Výtvarná Výchova*. 1997, 34(4), 1–4. ISSN 1210-3691.